

Küresel Mühendislik Çalışmaları Dergisi (Journal of Global Engineering Studies)

UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMLARINDAN EĞİTİM ALAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ, UZAKTAN EĞİTİMİ VE ALDIĞI EĞİTİMİ BENİMSEME DURUMLARI

Servet KILIÇ

Ordu Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

Bilgisayar Teknolojileri Bölümü

52200 Altunordu-Ordu/Türkiye

servetkili@odu.edu.tr

Erol SEYİS

Giresun Üniversitesi Tirebolu Meslek Yüksekokulu

Bilgisayar Teknolojileri Bölümü

Tirebolu-Giresun/Türkiye

erol.seyis@giresun.edu.tr

ÖZET

Uzaktan eğitim, zaman ve mekandan tamamen bağımsız, öğrencinin ve öğretim üyesinin kampüse gelme zorunluluğu olmadan, mevcut bilgisayar teknolojileri vasıtasıyla tamamen sanal ortamda, canlı, görüntülü, sesli ve interaktif olarak derslerin işlendiği; katılımcının istediği zaman bunları tekrar tekrar izleyebileceği ve görüntüleyebileceği, kaynak bilgilerine ulaşabileceği bir üniversite eğitiminin verildiği; günümüz şartlarında eğitim ve öğretimin hızla bilgisayar ortamına geçtiği akılcı, çağdaş, yenilikçi bir eğitim sistemidir. Bu araştırmada, uzaktan eğitim sistemi ile eğitim alan öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi ve aldıkları eğitimi benimseme durumlarını incelemek amaçlanmıştır. Çalışma örneklemini Ordu Üniversitesi, Giresun Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde görevli olan 5 akademisyen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu uygulanmıştır. Nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi tercih etmelerinin en önemli sebepleri, uzaktan eğitimin zamandan ve mekandan bağımsız olması ve iş yoğunluğuna göre akademisyenlere kendini ayarlayabilme imkanı tanımasıdır. Yine bu çalışmada, uzaktan eğitimin günümüz şartlarında fırsat eşitliğini sağladığı ve örgün eğitimin destekleyicisi olarak çok önemli bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sistemde en büyük problemin uzaktan eğitimle sınav yapılması ve değerlendirilmesi olduğu ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Eğitim, Benimseme, Akademisyen

ABSTRACT

Distance education is a kind of rational, modern, innovative education system which is completely free from time and place, no necessity for the students' and instructor's coming to campus, a wholly virtual place where the learning process takes place in a lively, visual, auditory and interactive way with the help of current computer technology; an environment in which a university education is given that participants have the opportunity for watching and viewing these things again and again, obtaining resource information; in which education and training rapidly passes to the computer in today's conditions. In this research it is aimed to analyze the distance education of instructors who have been educated by distance education and the case of their adopting this education. Research sample is composed by 5 academics who work in Ordu University, Giresun University and Karadeniz Technical University. In this study, as data collection tool, interview form has been applied which is formed by semi-structured open-ended questions. Content analysis method has been used among qualitative data analysis methods. According to research findings, the most important reasons for instructors' choosing distance educations are it is free from time and place and it gives academics the opportunity to adjust themselves according to their workload. In this study, it has emerged that distance education provides equal opportunities and, as being supportive of formal education, it has a crucial structure. In this system, it has come to the fore that the biggest problem is the holding of examinations in distance education and evaluating them.

Key Words: Distance Education, Education, Adoption, Academic

1.GİRİŞ

Bir ülkenin geleceği için nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yapılabilmesi ülkenin eğitim sisteminin verimliliği ile ilgilidir. Daha iyi eğitim olanağı, fırsat eşitliği ve yaşam boyu öğrenmede, bireysel özgürlük ve iyi bir yaşam için bilginin ve eğitimin giderek önem kazanması, ileri düzeyde eğitim görmüş bireylerle yeterince eğitilememiş bireyler arasında oluşan boşluğun giderilmesi, düşünen ve yapan insana olan gereksinimin artması ve herkes için sürekli öğrenim ve kaliteli eğitim gereksiniminin varlığı ortaya çıkmaktadır (Alkan 1987).

Türk eğitim sisteminde uzaktan eğitime olan ilginin temelinde ise eğitim sistemi içerisinde var olan ilgi ve yetenekler doğrultusunda kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirecek kaliteli eğitim eksikliği, fiziki alt yapı yetersizliği, hızlı nüfus artışı, bazı bölgelerdeki kültürel yapı ve ekonomik nedenlerden dolayı eğitim-öğretim faaliyetlerine katılımın az olması ya da devamsızlık gibi sorunların uzaktan eğitim uygulamaları ile çözülebilir olması yatmaktadır (İşman, 2011). Uzaktan eğitim ile akademik kurumlar fiziksel yüzünü (devasa binalar gibi) değiştirmekle kalmamış öğrenciler de ev ya da ofis rahatlığından ayrılmadan öğrenim görme fırsatı yakalamışlardır. Yüksek kapasitede veri taşıyabilen donanımlar ve taşınabilir bilgisayarlar kısa zamanda kitapların yerini, internet üzerinde oluşturulan çevrimiçi sınıf ve kütüphane ortamları ise geleneksel okul binaları ve kütüphanelerin yerini almıştır (Shachar ve Neumann, 2003).

Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencinin zaman ve mekândan bağımsız olarak kullandığı eğitim teknolojisidir. Farklı mekanlardaki öğrenci, öğretmen ve öğretim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığıyla bir araya getirildiği kurumsal bir eğitim faaliyetidir (Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2009). Uzaktan eğitim ve bunun gerektirdiği bilişim teknolojilerinin kullanımı ile küresel eğitime doğru ilerlemenin ve küresel eğitim uygulamalarının başlatılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (İşman, 2008).

Eğitim sisteminde teknoloji giderek önem kazanmaktadır, çünkü teknoloji ve eğitim ilişkisine bakıldığında ekonomik sektörün eğitimden kendisine nitelikli insan gücü yetiştirme beklentileri, öğrencinin yaşama uyum becerileri ve öğrenci öğrenmesi açısından bu ilişkinin sağlıklı kurulabilmesinin önemi anlaşılmıştır. Öğretmenler ise bu ilişkide kilit nokta konumundadırlar (Koca, K.Usluel, 2007).

Yeni bilgi teknolojilerinin eğitime girmesi ile öğrenciler katılımcı bir ortamda, yaratıcılıklarını geliştirerek eğitim ve öğretim sürecine katılmaktadırlar (Turan ve Çolakoğlu, 2008). Değerlendirme sürecinde de alternatif yöntemler bulunmaktadır. Öğrenci kendisini değerlendirebilir, öğretmen öğrenciyi değerlendirebilir ve bilgisayar tarafından değerlendirilebilir. Uzaktan eğitimde eş zamanlı ve eş zamansız öğrenme imkânı vardır. Uzaktan eğitim kurum ve öğrenciler tarafından oldukça maliyetlidir fakat öğrenci sayısı arttıkça bu maliyet düşmektedir.

Gelecekte uzaktan eğitimin hayatımızda önemli bir yere sahip olacağı açıktır. Çünkü kaynaklara ulaşım açısından kolaylıklar sağladığından eğitimde önemi artacaktır. Uzaktan eğitimi zorunlu kılan gerekçeler incelendiğinde sağladığı fırsat ve imkan eşitliği, maliyetlerin azalması, her yaş grubundaki bireye ihtiyaçları doğrultusunda eğitim verebilmesi, daha fazla öğrenen sayısına ulaşma ile bireyler arasındaki iletişimi ve kültürel bütünleşimi sağlaması gibi birçok unsur göze çarpmaktadır (Çetin 2010).

İnsan bilgisi kadar güçlüdür. Üniversiteler de, insanın istediği kadar bilgi alması için kültürel bir etkileşim yuvası haline gelmektedir. Üniversiteler bilgiyi üretme, araştırma yapma, kişiler arasında iletişim sağlama ve toplumun geleceğine yön vermekle yükümlüdür. Üniversitelerdeki eğitim 2000'li yıllara kadar geleneksel eğitim olarak devam etmekteydi. 2000'li yıllardan sonra eğitimde uzaktan eğitim, çevrim içi eğitim ve sanal ortamlarda eğitim gibi kavramlardan söz edilmeye başlanmıştır. Türkiye'de uzaktan eğitimin üniversitelerde kullanımı yaygınlaşmaktadır ve bilgi teknolojilerinin yaygın olarak

kullanılması ile birlikte uzaktan eğitimde büyük değişimler meydana gelmiştir. (Akt. Turan ve Çolakoğlu, 2004).

Benimseme, kişilerin bir yeniliğin kullanımına karar verme sürecidir; kullanılmamasına karar vermesi ise ret etmedir. Bireyler yeniliğe ilişkin deneme yapmaksızın kabul etmeme eğilimindedirler (Usluel, Kocak ve Aşkar, 2006). Usluel ve Aşkar'ın yaptığı bir çalışmada kişilerin yenilikleri hiç denemeden benimsememe eğiliminde oldukları saptanmıştır. Ama yapılan bu çalışmadaki örneklem grubu uzaktan eğitim sistemini kullanmaya zorunlu tutulmuştur. Yani bu çalışmadaki kişilerin yeniliği denememe gibi bir durumları yoktur. Bundan dolayı içlerinde bu yeni sistemi benimseyenler ve benimsemeyenler olacaktır. Eğitsel bağlamda yayılım, kabul ve benimseme sürecinde ele alınan yenilikler ise web tabanlı öğrenme ortamları, çevrimiçi öğrenme ve teknoloji gibi değişkenlerdir. İncelenen çalışmalarda ise en fazla niyet, tutum ve kullanım değişkenlerinin test edildiği belirlenmiştir (Usluel, Avcı, Kurtoğlu ve Uslu, 2013). Bu benimseme durumlarından yola çıkarak öğretim elemanlarının hangi durumlardan (öğretim süreci, öğrenme süreci vb.) dolayı benimseyip, benimsemediği araştırılarak uzaktan eğitim kullanımını öğretim elemanı perspektifinden değerlendirmek ve ilgili durumun akademisyenler üzerinde oluşturduğu etkiyi ortaya koymaktır.

Daha önceki çalışmalarda uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Örneğin yükseköğrenim öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme sistemlerini benimseme düzeylerinin incelenmesi makalesinde uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Bu sorunlar cinsiyet ve öğrenim gördükleri birim açısından farklılık göstermiştir (Karal, Kokoç&Berigel, 2012). Bu bağlamda öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi benimseme durumları araştırılması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim elemanı uzaktan eğitimde merkezi bir rol oynamaktadır. Öğretim elemanı öğrencilerle, yönetimle, dersin hazırlanması, sunulması sürecinde görev alan yardımcı görevlilerle etkileşim halindedir. Birçok uzaktan eğitim kararı akademik yöneticilerin fikirleriyle oluşmuştur (Lee, 2002).

Bu çalışma uzaktan eğitim sistemini öğretim elemanlarının benimseme düzeylerini öğrenim alanı açısından inceleyerek ilgili literatüre katkı sağlayacak ve yükseköğrenim kurumlarının uzaktan eğitim sistemini geliştirmesine ve uygulamasına katkıda bulunacaktır.

1.1. Çalışmanın Önemi

Bilim üreten, bilime katkı sağlayan ve geliştiren grup, üniversitelerde görev yapan akademisyenlerdir. Dolayısıyla eğitimdeki gelişmelerin ve değişimlerin en yakın takipçileridirler. Akademisyenlerin herhangi bir konuda olumlu eleştirileri o sistemin gelişmesine sebep olurken; olumsuz eleştirileri de o sistemin değişmesine ve yenilenmesine sebep olur.

Uzaktan Eğitim, Türkiye'de çoğu üniversitenin bünyesinde oluşturulmuş ve birçok insana farklı düzeylerde eğitim imkanı sunan bir yapıdır. Bire bir bu sistemi kullanan ya da ileride kullanacak olan akademisyenlerin şu anki uzaktan eğitim sistemi ve uzaktan eğitimle verilen derslerle alakalı görüşlerini almak oldukça önemlidir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırma, bir problem cümlesi ve iki araştırma sorusundan oluşmaktadır. Araştırmanın problem cümlesi:

Uzaktan eğitim programlarından eğitim alan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ve aldığı eğitim ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırma Soruları:

1. Uzaktan eğitim programlarından eğitim alan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Uzaktan eğitim programlarından eğitim alan öğretim elemanlarının aldığı eğitim ile ilgili görüşleri nelerdir?

2.YÖNTEM

Bu çalışmada, durum (örnek olay) çalışması kullanılmıştır. Bilindiği gibi bu tip çalışmalarda amaç, çeşitli veri toplama araçları kullanılarak bir araya getirilen veriler yardımıyla genelleme amacı gütmeyen mevcut durumu yansıtmaktır.

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanıldı. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme/mülakat ve doküman incelemesi gibi nitel veri analizi yöntemlerinin kullanıldığı, algı ve olayların natürel ortamlarda bütüncül ve gerçekçi biçimde ortaya koyulmasına yönelik nitel süreçlerin takip edildiği çalışmalardır (Kuş, 2009). Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan mülakat/görüşme tekniği kullanıldı.

Görüşme tekniği kendi içinde sohbet tarzı görüşme, görüşme formu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tarzı olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Patton, 1987). Sohbet tarzı görüşme de araştırmacı gözlem amaçlı doğrudan ortama katılır ve sorular sanki doğal akışın içinde geliyormuş gibi sorulur ve görüşülen kişi kendisiyle görüşme yapıldığını fark bile etmeyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Sohbet tarzı görüşmeyi deneyimli araştırmacıların kullanması daha uygundur. Çünkü “Bu tarzı kullanacak araştırmacı çok değişik ortam ve durumlarda insanlarla etkileşim kurabilme becerisine sahip olmalı, değişen durumlara göre hızlı tavır alabilmeli, soruları hızlı formüle edebilmeli, sorduğu soruların yapısı ve içeriği yoluyla görüşülen bireyi yönlendirmeme konusunda duyarlı ve dikkatli olabilmelidir” (Patton, 1987). Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tarzında ise belli sorular belli sıraya göre düzenlenir ve her katılımcıya aynı tarz ve sıra ile sorulur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yapılan bu çalışmada görüşme formu yaklaşımı kullanılmıştır. Görüşme formu yaklaşımında görüşme öncesinde görüşme soruları ve konusu bellidir. Bu yöntem farklı kişilerden benzer konular çerçevesinde aynı tarz bilginin alınması amaçlanmaktadır (Patton, 1987). Görüşmeciyi önceden hazırladığı sorulara sadık kalarak daha ayrıntılı bilgiler almak amacıyla ek sorular sorma özelliğine sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Görüşme sırasında soruların yapıları, sırası, araştırmacı tarafından değiştirilebilir ve bazı konuların ayrıntısına girebilmek için sohbet tarzı yöntem kullanılabilir.

2.1. Araştırma Deseni:

Bu araştırmada örneklem seçiminde, veri analiz sürecinde ve veri toplama aracı geliştirme sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Nitel araştırmalar, nicel araştırmalara göre daha derinlemesine bilgi, kavrayış ve anlayış sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırmalar, araştırmacıya ayrıntılı ve zengin bilgi sağlar (Patton, 1987), ama elde edilen verilerle genelleme yapılamaz sadece var olan durumu ortaya çıkarmak için kullanılır.

Durum çalışması, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984). Durum çalışması yaparken aşağıdaki basamaklar izlenir:

- 1) Araştırma soruları geliştirilir.
- 2) Alt problemler geliştirilir.
- 3) Yapılacak analiz birimi belirlenir.

- 4) Hangi ortamda çalışılacağı belirlenir.
- 5) Yapılacak araştırmaya katılacakların belirlenmesi.
- 6) Verilerin toplanması ve alt problemlerle ilişkilendirilmesi.
- 7) Toplanan verilerin analiz edilmesi ve bu verilerin yorumlanması yapılır.
- 8) Durum çalışmasının raporlaştırılması(Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2. 2. Katılımcılar

Bu çalışmadaki veriler Ordu Üniversitesi, Giresun Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde görevli olan 5 akademisyen ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Katılımcıların 1'i Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde, 2'si Ordu Üniversitesi'nde, 2 tanesi de Giresun Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. Bu süreçte 1 Matematik, 3 Bilişim Teknolojileri, 1 Turizm ve Seyahat hizmetleri olmak üzere toplamda 5 akademisyenden veri toplanmıştır. Araştırmada etik kurallar çerçevesinde akademisyenlerin isimleri katılımcı1, katılımcı2, katılımcı3,katılımcı4 ve katılımcı5 şeklinde kodlanmıştır. Bu çalışmaya katılanlara ait bilgiler aşağıdaki Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Örneklem Tablosu

Katılımcılar	Cinsiyet	Branş
Katılımcı1[K1]	Bay	Bilişim Teknolojileri
Katılımcı2[K2]	Bay	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
Katılımcı3[K3]	Bay	Bilişim Teknolojileri
Katılımcı4[K4]	Bay	Bilişim Teknolojileri
Katılımcı5[K5]	Bay	Matematik

2. 3. Veri Toplama Süreci

Araştırma için akademisyenlerle yapılacak görüşmede kullanılacak 14 adet mülakat sorusu hazırlanmıştır. Hazırlanan mülakat sorularının niteliğini belirlemek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman değerlendirmesi sonucunda görüşme formunun niteliği artırmak ve araştırma sürecinde daha detaylı bilgi almak için araştırma problemlerine göre sorular gruplandırılıp ve benzer sorular bir araya getirilerek toplamda soru sayısı 11 olarak belirlenmiştir. Soruların açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme sırasında, sorulan sorulara katılımcıların daha rahat, dürüst ve doğru şekilde cevap vermesini sağlamak araştırmacılar için önemli olduğundan, bu ortamın sağlanabilmesi için yapılan görüşmelerde sorular akademisyenlere günlük konuşma diliyle sorulmuştur. Görüşme sürecinde katılımcıların onayı alınarak veri kaybı yaşanmasına engel olmak için görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Yapılan ses kayıtları daha sonra bilgisayar ortamına eksiksiz aktarılmıştır. Araştırmanın tutarlılığının sağlanması için farklı zamanlarda veriler tekrar analiz edildi. Gerçek durumu ortaya koymak için katılımcılardan elde edilen ham veriler ile çalışma sonucunda ortaya çıkan kodlamalar, bulgular ve çıkarımlar karşılaştırılmıştır.

Öğretim elemanlarına sorulan mülakat soruları aşağıdaki gibidir;

- 1) Uzaktan eğitim ile ilgili daha önce bilginiz ve deneyiminiz var mı? Ne kadar süredir kullanıyorsunuz? Buna yönelik bilgilendirme eğitimi aldınız mı? Nerede karşılaştınız veya nasıl haberdar oldunuz? Dersleri ne sıklıkta takip ediyorsunuz?
- 2) Uzaktan eğitimi tercih etme sebepleriniz nelerdir? Neden?
- 3) Sizce uzaktan eğitim gerekli midir? Uzaktan eğitimin hangi amaçlarla kullanılması daha yararlı olabilir? Neden?
- 4) Uzaktan eğitim sistemlerinde karşılaştığınız problem var mı? Varsa nelerdir ve kimlerden nasıl destek alıyorsunuz?
- 5) Uzaktan eğitimde ders sürecini öğrenci - öğrenci, öğrenci - öğretmen etkileşimi açısından değerlendirir misiniz? Öğretmenler nasıl ders işliyor? (Yöntem/Teknik)
- 6) Uzaktan eğitimde kendinizi nasıl hissediyorsunuz?
- 7) Uzaktan eğitim derslerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- 8) Yüz yüze ders anlatımıyla uzaktan eğitim de ders anlatımı arasında ne gibi farklılıklar vardır? Varsa nelerdir?
- 9) Hangi alanlarda yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitimle ders yapılması gerekir? Nedenleri sizce nedir?
- 10) Uzaktan eğitim uygulamalarında değişiklikler yapılmasını ister misiniz? Nelerdir?
- 11) Uzaktan eğitimle sınav yapılmasını nasıl buluyorsunuz?

3. ARAŞTIRMADA NİTELİK

Nitel araştırmalarda bir araştırmanın niteliği için geçerlilik, güvenilirlik, genellik (dış inanırılık) ve objektiflik olmak üzere dört kavrama dikkat edilirken, bu kavramlar nitel araştırmanın doğasına uygun olmadığından alternatif kavramlar üretilmiştir. Bu bağlamda “geçerlilik” yerine “inanırılık”, “genelleme” yerine “aktarabilirlik”, “güvenirlik” yerine “tutarlık” ve “objektiflik” yerine “doğrulanabilirlik” kavramlarının kullanımı tercih edilmiştir. Bu araştırmada çalışmamızın inanırılığını sağlamak için, araştırma problemimizle ilgili açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formunu hazırladıktan sonra, örnek bir mülakat yapılmış ve bu mülakata göre, görüşme formuna yeni sorular eklenmiş, sorularının bazılarının yerleri değiştirilmiştir. Araştırma problemimiz, kendi alanımızla ilgili olması ve kendi mesleğimize uygun olması sebebiyle yüz yüze görüşülerek ayrıntılı ve derinlemesine bilgiler elde edilmiştir. Toplanan veriler detaylı bir şekilde incelenmiş, bulgular, tartışma ve sonuç şeklinde ayrıntılı rapor olarak sunulmuştur. Bulgularımızı sunarken görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer verilmiş ve bunlardan yola çıkarak tartışma ve sonuç yazılmıştır. Elde edilen sonuçlar var olan kuramlar incelendiğinde tutarlık gösterir. Sonuçlar benzer ortamlarda kolaylıkla test edilebilir.

Bu araştırmada çalışmamızın tutarlılığını sağlamak için görüşme sonucunda elde edilen verilen her hangi bir yorum katılmaksızın bulgular kısmında sunulmuş, tartışma kısmında var olan literatür bilgileriyle karşılaştırılmış ve sonuç kısmında da bulgulardan ve tartışmalardan yola çıkarak kendi yorumlarımıza yer verilmiştir. Araştırma iki kişiyle ortak hazırlanmıştır. Böylece veriler toplanırken, analiz yapılırken ve sonuçlara ulaşılırken uzlaşma noktaları oluşturulmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla yapılmış ve analiz yapılırken içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yapılırken bireyin kendi bulunduğu doğal ortamda yüz yüze yapılmıştır. Görüşmelerde bireyin rahat olduğu bir zaman seçilmiş ve konuşmalar bir kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Daha sonra veriler alınırken birkaç kez kayıtlar dinlenmiştir. Veri toplama süreci ortak bir şekilde yürütülmüş ve veri kodlamaları yapılırken bir araya gelerek kod karşılaştırılması yapılmıştır.

4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formda öğretmenlere açık uçlu sorular sorulmuştur. Buradaki öğretim elemanlarına uzaktan eğitim programlarından eğitim alan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri ve uzaktan eğitim programlarının dan eğitim alan öğretim elemanlarının aldığı eğitim ile ilgili görüşleri sorulmuştur.

Verilerin analiz aşamasında içerik analizi kullanıldı. İçerik analizinin temel amacı, topladığımızın verilerin içindeki asıl gerçekleri ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda içerik analizinde yapılan

işlemler, birbirine benzeyen verileri belirlenen temalar (kategori) altında toplamak ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yapılan bu çalışmada, toplanan veriler düzenlendikten sonra veri indirilmesi yapılmış ve indirilen bu verilerden belirli kodlar elde edilmiştir. Oluşturulan kodlar belli temalar altında toplanmıştır. Temalar arasındaki ilişkilere bakılıp araştırma sorularına göre düzenlenmiştir. Sonra okuyucunun araştırmada elde edilen verileri düzgün bir şekilde anlayabilmesi sağlanmak için kod ve tema tablosu oluşturulmuştur. Bu şekilde okuyucunun katılımcıların araştırma problemlerine yönelik tüm düşüncelerini görebileceği tablolar elde edilmiştir.

5. BULGULAR

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular uzaktan eğitimin benimsenme durumlarının net olarak ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Çalışma kapsamında 5 öğretim elemanı ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, uzaktan eğitimin benimsenme durumlarını belirlemek amacıyla almakta oldukları veya aldıkları uzaktan eğitim derslerine ilişkin genel düşüncelerini değerlendirmelerini belirlemeye dönük sorular yöneltilmiştir.

Tablo 2 :Uzaktan eğitim programlarından eğitim alan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri

	TERCİH	ORYANTASYON	HABERDAR OLMA	PROBLEM	DESTEK
K1	-zaman bağımsızlığı -mekan bağımsızlığı -iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama	-bilgi var -bilgilendirme eğitimi yok	-yüksek lisans -sertifika eğitimi	-internet kesintisi	-kendim çözdüm -eğitimci desteği
K2	-zaman bağımsızlığı -mekan bağımsızlığı -iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama	-bilgi var -bilgilendirme eğitimi yok -deneyim yok	-yüksek lisans -internet	-internet kesintisi -alt yapı	(Bilgi yok)
K3	-mekan bağımsızlığı -mecburi olması -ekonomiklik	-bilgi var -bilgilendirme eğitimi yok -deneyim yok	-internet	-ses ve görüntü	(Bilgi yok)
K4	-zaman bağımsızlığı -mekan bağımsızlığı -iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama	-bilgilendirme eğitimi yok -deneyim yok	-yüksek lisans -internet	-internet kesintisi -alt yapı	-kendim çözdüm -destek yok
K5	-zaman bağımsızlığı -iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama	-bilgi var -bilgilendirme eğitimi yok	-dil eğitimi -tavsiye	-internet kesintisi -ses ve görüntü	-eğitimci desteği -sistemi meşgul etmeme

Tablo 2’ de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi tercih etme sebeplerinin uzaktan eğitimin zamandan bağımsız, mekândan bağımsız, iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama, mecburi olması ve ekonomiklik gibi özelliklerine bağlı olarak tercih edildiği gözükmektedir. Burada uzaktan eğitimi tercih etme sebeplerinden zaman bağımsızlığı, mekân bağımsızlığı ve iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama özellikleri ön plana çıkmaktadır.

“...özellikle zaman konusunda bize çok şey kazandırdığını düşünüyorum.”[K4]

"...il dışı ya da ülke dışına gidip bir arada olmamız gereken insanlarla bir araya gelebiliyoruz."[K4]

"...ama çalıştığım için bana kolaylık sağlıyor."[K1]

Alınan derslerin uzaktan eğitimle verilmesinin mecburi olması tercih olayına farklı bir boyut kazandırmaktadır. Uzaktan eğitimle yapılan dersin ekonomik olması da tercih sebebi olarak ifade edilebilir.

"...tercih değil de uzaktan eğitim bazen bir mecburiyet bazen bir gerekliliktir."[K3]

"...maliyetlerden kurtaran bir yapı oluşturuyor." [K3]

Uzaktan eğitimle eğitime yeni başlayan öğretim elemanlarının oryantasyon eğitimi durumları analiz edildiğinde, öğretim elemanlarının bu sistemle alakalı bilgisinin var olduğu, fakat eğitime başlamadan önce bilgilendirme eğitimi almadıkları elde edilen verilere göre tüm öğretim elemanlarının ortak görüşü olarak ön plana çıkmaktadır.

"...daha önce teorik olarak bir bilgim vardı."[K3]

"...buna yönelik bilgilendirme eğitimi almadım."[K2]

Uzaktan eğitim sistem ile alakalı teorik bilgiye sahip olan öğretim elemanlarının eğitime başlamadan herhangi bir deneyime sahip olmadıkları da dikkat çekmektedir.

"...uzaktan eğitimle ilgili deneyimimiz yüksek lisanstan önce yoktu." [K4]

Uzaktan eğitim sistemi ile öğretim elemanlarının nerede karşılaştıkları ve nasıl haberdar olduklarını, mülakat sonucu elde edilen veriler incelendiğinde, daha çok yüksek lisans yaparken ders alma aşamasında ve internet üzerinden araştırma yaparak haberdar oldukları dikkat çekmektedir.

"...yüksek lisansta KTD' de uzaktan eğitimle ders alma süreci yaşadık."[K4]

"...kendim internet üzerinden farklı videolar izlemiştim." [K3]

Uzaktan eğitimle sertifika alırken, dil eğitimi kurslarında ve arkadaşlarının tavsiyesi üzerine bu sistemden haberdar olanlarında olduğu belirtilebilir.

"...uzaktan eğitim ile birçok sertifika aldım yıldız teknikten."[K1]

"...ingilizce online 3 dönem ders aldım."[K5]

"...çeşitli akademisyenlerin tavsiyesi ile kursa yazılmıştım." [K5]

Uzaktan eğitim ile eğitim alan öğretim elemanlarının eğitim öncesi ve eğitim esnasında karşılaştıkları herhangi bir problem olup olmadığı sorulduğunda, verilen cevaplar analiz edildiğinde, internet kesintisinin karşılaştıkları en önemli problem olduğu ortaya çıkmaktadır. İnternet kesintisine bağlı olarak bir alt yapı problemi olduğu ifade edilmektedir.

"...bazen internet kopmaları oluyordu." [K2]

"...en temel problem donanımsal altyapının bunu desteklememesi olabilir." [K4]

Eğitim esnasında öğretim elemanlarının ara sıra ses ve görüntü gitmesi problemi yaşadıkları da göz önünde bulundurulabilir.

"...bazen ses gidiyor, görüntü gidiyor. öğrencilerin sesi hocaya ulaşamayabiliyor." [K3]

Karşılaşılan problemler ışığında bu problemi çözmek için ne gibi önlemler aldıkları elde edilen veriler analiz edildiğinde şu bilgiler ortaya çıkmaktadır. Tablo 2'deki verilere göre daha çok problemi kendi imkanlarıyla çözdükleri ve dersi veren hocalardan destek aldıkları ön plana çıkmaktadır.

"...kendim daha çok çözmeye çalıştım."[K1]

"...hocalar olsun bir şekilde geri dönüş sağlıyorlar bizlere." [K1]

Problem çözümünde bazen sistemi çok fazla meşgul etmeyerek bu problemi çözmeye çalıştıkları da ifade edilebilir. Aynı zamanda bir problemle karşılaştıkların da, bazılarının hiçbir şekilde destek alamadıkları da söylenebilir.

“...bu anlamda destek almadık.” [K4]

“...dersin verildiği saatler sistem meşgul edilmiyor.” [K5]

Araştırmada yapılan mülakatlar ile ikinci araştırma problemimiz uzaktan eğitim programlarından eğitim alan öğretmen elemanlarının aldığı eğitim ile ilgili görüşleri analiz edilmiştir.

Tablo 3: Uzaktan eğitim programlarından eğitim alan öğretmen elemanlarının aldığı eğitim ile ilgili görüşleri üzerine bulgular, kodlar ve temalar

	ETKİLEŞİM	YÖNTEM	KARŞILAŞTIRMA	ÖNERİ	UZAKTAN EĞİTİMİ KULLANIM ALANI	DEĞERLENDİRME
K1	-Öğrenci ilişkileri zayıf -Sosyal medya ile iletişim sağlama	-Görsel materyal kullanımı -Asenkron	-Ders tekrarı olanağı -Rahatlık hissetme -Fırsat eşitliği sağlama	-İçerik zenginleştirme -Etkileşim artırma -Alt yapı geliştirme -örgün eğitimi destekleme	-Genel kültür genel yetenek derslerinde -Dil eğitimi -Lisans ve lisansüstü programlarında	-Kopya çekme -Performans değerlendirmesi
K2	-Sosyal medya ile iletişim sağlama -Bir arada bulunmama	(bilgi yok)	-Öğrenci kontrolü eksikliği -Eğitimde farklılık yok. -Rahatlık hissetme -Eğitim Yeterli	-Sesli iletişimi düzenleme	-Lisans ve lisansüstü programlarında	-Kopya çekme -Yüz yüze yapma
K3	-Bir arada bulunmama	-sunum yapma	-Öğrenci kontrolü eksikliği -Fırsat eşitliği sağlama	-Alt yapı geliştirme -Sanal yaşam ortamları kullanma -örgün eğitimi destekleme	-Hiçbir alanda kullanmama	-Kopya çekme -Performans değerlendirmesi
K4	-Öğrenci ilişkileri zayıf	-sunum yapma	-jest ve mimikler -Eğitimde farklılık yok.	-İçerik zenginleştirme	-Genel kültür genel yetenek derslerinde -Sertifika programlarında kullanma	-Kopya çekme -Kendi yerine başka kişinin sınava girmesi -Görüntülü sınav yapma
K5	-Bir arada bulunmama	-Beyaz tahta kullanımı	-Öğrenci kontrolü eksikliği -Ödev takibi olmaması -Ders tekrarı olanağı -Rahatlık hissetme -Eğitim Yeterli	-Sesli iletişimi düzenleme	-Genel kültür genel yetenek derslerinde -Dil eğitimi	-Kendi yerine başka kişinin sınava girmesi -Yüz yüze yapma

Öğretim elemanlarının verdiği yanıtlar çözümlenerek bulguların “etkileşim”, “yöntem”, “karşılaştırma”, “öneri”, “uzaktan eğitim kullanım alanı”, “değerlendirme” olmak üzere 6 tema altında toplandı ve belirlenmiştir. Nitel verilerin çözümlenmesi neticesinde elde edilen kod ve temalara ilişkin frekans değerleri Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi katılımcılar uzaktan eğitimde öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen etkileşimi açısından eğitimin öğrenci ilişkileri zayıf olduğunu ancak öğrenciler sosyal medya ile iletişim sağlayarak iletişim gerçekleştirdiklerini belirttiler.

“...öğrenci ilişkileri zayıf tabanlı...” [K1]

“...öğrenciler facebook grubu kuruyorlar bir şekilde iletişim yapıyor...” [K1]

Katılımcıların çoğu uzaktan eğitimdeki iletişim araçlarının bir arada bulunmama ortamı yarattıklarını söylemişlerdir.

“...aynı ortamı solumamak ve aynı ortama gelmemek bir bakıma etkiliyor olabilir...” [K4]

Uzaktan eğitim sisteminde yöntem olarak sunum yardımıyla ders anlatıldığı beyaz tahta kullanarak düz anlatımın kullanıldığı belirtilmiştir.

“...genelde slayt göstererek ders anlatılıyor...” [K3]

“...hoca dersleri beyaz tahta ortamında anlatıyor...” [K5]

Bazı derslerde görsel materyallerin kullanıldığı belirtilmiştir. Aynı zamanda uzaktan eğitim sistemindeki derslerin asenkron olduğu ortaya çıkmıştır.

“...dersi izliyorsun video olarak...” [K1]

“...asenكرون yapılar vardı hoca dersi anlatmış o dersi izliyorduk...” [K1]

Uzaktan eğitim sistemi geleneksel eğitim sistemi ile karşılaştırılmıştır. Katılımcılar uzaktan eğitim sisteminde öğrenci kontrolü eksikliği, ödev takibi olmaması ve sanal ortamın kendilerine rahatlık verdiğini ifade etmişlerdir.

“...uzaktan eğitimde öğrencinin gerçekten karşında olup olmadığını gerçekten kontrol etmen gerekiyor...” [K3]

“...online olunca ödevi yapmasan da dersin başına geçebiliyorsun...” [K5]

“...çayımızı kahvemizi alarak rahat bir şekilde izleyebiliyorduk...” [K2]

Aynı zamanda ders tekrarı olanağı olması, jest ve mimiklerin kullanılamayacağı ve yeterli eğitimin verildiğini ortaya koymuşlardır.

“...bir önceki dersin tekrarını yapıp istekli olduğu zaman bence yararlı bir sistem...” [K5]

“...yüz yüze eğitimde, eğitim alan biriyle göz göze gelme, bazen cümlelerle ve hareketlerle anlatamayacağımız şeyleri bir bakışla aktarabilirsiniz...” [K4]

“...verilen dokümanlar ve anlatımın yeterli olduğunu düşünüyorum...” [K2]

Uzaktan eğitimin eğitimlerinde farklılık yok diyen katılımcılarda vardır. Uzaktan eğitim sisteminin günümüz şartlarında sağladığı özellik fırsat eşitliğinin olduğunda belirtmişlerdir.

“...Uzaktan eğitim ile yüz yüze dersin bir farklılığı yok...” [K2]

“...Günümüz şartlarında herkese eşit eğitim vermek için önemlidir diye düşünüyorum...” [K1]

Katılımcılar uzaktan eğitim sisteminin daha verimli olabilmesi için önerilerde bulunmuşlardır. Uzaktan eğitimde içerik zenginleştirilebilir, sesli iletişim düzenlenebilir, alt yapısı geliştirilebilir ve etkileşimin artırılacağı ifade etmişlerdir.

“...ders içeriklerinin daha zengin olması gerektiğini düşünüyorum...” [K4]

“...herkes aynı anda sesli sorması dersin düzenini bozacaktır. küçük gruplarda görüntülü ve sesli etkileşim olabilir...” [K5]

“...alt yapı ve büyük bant genişliğine sahip internetler lazım...” [K3]

“...daha da fazla etkinleştirmeler olabilir...”[K1]

Katılımcılar genel olarak belirtilen eksikliklerden dolayı uzaktan eğitimin örgün eğitimi destekleme aracı olarak kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“...uzaktan eğitim örgün öğretimde yapamadığımız teknik olarak, mali olarak veya insanları buluşturamadığımız noktalarda devreye giren bir sistemdir...”[K3]

Katılımcıların uzaktan eğitimin kullanım alanlarıyla ilgili tavsiyeleri de alınmıştır. Katılımcıların çoğu uzaktan eğitimin genel kültür-genel yetenek derslerinin anlatımında kullanılması yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca katılımcılar yetişkin öğrenciler için dil eğitiminde de kursların olduğunu belirtmişlerdir.

“...genel kültür ve yetenek dersleri buna uygundur...”[K5]

“...Yine uzaktan eğitimini yaptığım İngilizce dersi olabilir...”[K1]

Lisans, lisansüstü programlarında ve sertifika programlarında uzaktan eğitimin ayrıca kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunların dışında uzaktan eğitimin hiçbir alanda kullanılmaması gerektiğini belirten katılımcı da olmuştur.

“...Uzaktan Eğitim yüksek lisans ve lisans programları için yararlı olabileceğini düşünüyorum...” [K2]

“...sertifika programlarında faydalı olduğunu düşünüyorum...” [K4]

“...hiçbir alanda uzaktan eğitim yapılmaması gerekir. Uzaktan eğitim örgün eğitimin yerini alacak bir sistem değildir...”[K3]

Son olarak da katılımcıların uzaktan eğitim ile sınav yapılması ile ilgili değerlendirmeleri incelenmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunda uzaktan eğitim yardımıyla yapılan sınavlar da kopya çekileceği kanaati oluşmuştur. Buna benzer olarak katılımcılar sınavlarda kendi yerine başka kişinin sınava girmesi görüşünü de belirtmişlerdir.

“...tableti telefonu ya da farklı bilgisayarı açıp kopya çekebilir...”[K4]

“...fakat başka birisinin yerine sınava girebilir...”[K5]

Belirtilen problemler için katılımcıların çözümü ise uzaktan eğitim sistemi ile performans değerlendirmesi yapılabileceği , sınavları yüz yüze yapma ve görüntülü sınav yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“...doğrudan doğruya sınav yapmak yerine projeler vermek ve süreci takip etmektir diye düşünüyorum...”[K3]

“...tüm öğrencilerinin görüntülerinin eş zamanlı olarak sisteme aktarılması ve bilgisayar başından hiç kalkmadan sınavları tamamlamaları sağlanabilir...”[K4]

“...çoktan seçmeli yüz yüze sınıf ortamında yapılmasını isterdim...”[K2]

6. TARTIŞMA

Uzaktan eğitim, farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin öğrenme-öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi olarak tanımlanabilir (İşman, 1998). Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin farklı mekânlarda buluşmaları durumunda, farklı teknolojilerden faydalanarak devam ettirilen eğitim faaliyetleridir. Geleneksel eğitimden en temel farkı, uzaktan eğitimde teknoloji temelli iletişim araçlarının kullanılmasıdır (Gülнар, 2008). Web tabanlı uzaktan eğitimin esnek ve bağımsız yapısı iş hayatı nedeniyle zaman sıkıntısı çeken ya da eğitimin verildiği yerde fiziki olarak bulunamayan kişiler için önemli bir tercih nedeni oluşturmuştur (Aslantürk, 2002). Eğitim ortamında kullanılan internet özellikle uzaktan eğitim etkinlikleri için vazgeçilmez, zorunlu ve çağdaş bir öğretim aracıdır. Günümüzde uzaktan eğitimde en verimli olan teknoloji çift yönlü olması, daha ucuz olması, iletişim yollarını ve yazılımlarını desteklemesi nedeniyle

esnek bir yapıya sahip olan internettir (Can, 2004).Araştırmamızda elde edilen verilere göre öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi tercih etme sebeplerinin uzaktan eğitimin zamandan bağımsız, mekândan bağımsız, iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama ve ekonomiklik gibi özelliklerine bağlı olarak tercih edildiği gözükmektedir. Burada uzaktan eğitimi tercih etme sebeplerinden zaman bağımsızlığı, mekân bağımsızlığı, iş yoğunluğuna göre kendini ayarlama ve ekonomik olması özellikleri ön plana çıkmaktadır.

Teknolojinin sürekli ve çok hızlı geliyor olmasına karşın, sınırlı band genişliği, ses, video ve grafik iletiminde sorun çıkaran yavaş modellerin varlığı söz konusudur (Uşun, 2006). Uzaktan eğitim ile eğitim alan öğretim elemanlarının eğitim öncesi ve eğitim esnasında karşılaştıkları herhangi bir problem olup olmadığı sorulduğunda, internet kesintisinin karşılaştıkları en önemli problem olduğu ortaya çıkmaktadır. İnternet kesintisine bağlı olarak bir alt yapı problemi olduğu ifade edilmektedir. Eğitim esnasında öğretim elemanlarının ara sıra ses ve görüntü gitmesi problemi yaşadıkları da göz önünde bulundurulabilir.

Uzaktan eğitimde farklı etkileşim biçimleri, farklı özellikte öğrencilere ulaşmada kolaylık sağlamaktadır (Uşun, 2006). Uzaktan eğitimdeki etkileşim çeşitleri şunlardır (Paulsen, 1995):

- 1) Öğretmen-öğrenci etkileşimi,
- 2) Öğrenci-İçerik etkileşimi,
- 3) Öğrenci-öğrenci etkileşimi ve
- 4) Öğrenci-teknoloji etkileşimidir.

Öğrenmede etkileşimin artması, öğrencilerin motivasyonunu ve başarısını artırabileceği gibi öğrencinin öğrenme tutumunu da olumlu yönde geliştirmesini sağlayabilir (Uşun, 2006). Ancak bu çalışma ile uzaktan eğitimde öğrenci-öğrenci etkileşiminin zayıf olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğu uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrencilerin bir arada bulunmamasından dolayı öğrenci öğretmen etkileşiminin zayıf olduğunu ifade etmektedirler. Aynı zamanda yüz yüze eğitimde olduğu gibi jest ve mimiklerin kullanılmaması ve farklı ortamlarda bulunmalarından dolayı öğrenci kontrolü eksikliği ortaya çıkmaktadır. Uşun (2006)'a göre etkileşimin az olması motivasyon eksikliğine sebep olmaktadır. Bu da uzaktan eğitimdeki etkileşimlerin kısıtlılığından dolayı motivasyon eksikliğini ortaya çıkardığı söylenebilir.

Teknolojinin eğitim ortamlarına girmesi, farklı öğrenci özelliklerine uygun öğretim materyallerinin tasarlanmasını sağlayarak öğretim ortamlarını zenginleştirmenin yanında öğretim ortamlarına ulaşılabilirliği kolaylaştırıp verimli öğrenme ortamlarının oluşmasına olanak vermektedir (Subaşı, 2000). Uzaktan eğitimde her biri farklı amacı karşılayan çok çeşitli teknolojik metod ve araçlar birlikte kullanılabilir (Halis, 2001):

• Etkileşimli tele konferansı ya da video konferansı aynı anda yüz yüze veya ses sese etkileşimi sağlayabilir.

• Önceden kaydedilmiş video filmleri dersin görsel içeriği önemli olduğunda etkili olur. Araştırma verilerine göre uzaktan eğitim sisteminde ders anlatım yöntemi olarak slayt yardımıyla ve beyaz tahta yoluyla görsel materyaller kullanarak senkron ya da asenkron eğitim verildiği ortaya çıkmıştır. Halis (2001)'e göre tele konferans ve video konferans yöntemi kullanarak senkron iletişimle eğitim verilir. Aynı zamanda önceden kaydedilen dersleri öğrencilerin izlemesi asenkron iletişim yoluyla eğitimin verildiğini gösterir.

Uzaktan eğitim, (a) Uzaklığın eğitim almaya engel olabileceği durumlarda, örneğin kırsal bölgede ve coğrafi açıdan uzak yerleşim yerlerinde yaşayan insanlar eğitimlerini sürdürmek üzere yeterli sayıda kaynak ve öğretmenden yoksun olmaları, (b) Fiziksel bir engeli ya da hastalığı nedeniyle eve bağımlı olan insanların eğitim gereksinimleri, (c) Örgün eğitime devam edememiş gençler ve kendilerini geliştirmek isteyen yetişkinlerin eğitim gereksinimleri gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmış olan bir eğitim modelidir (Newby, Stepich, Lehman ve Russell, 2006). Bu çalışma ile katılımcılar genel olarak belirtilen eksikliklerden dolayı uzaktan eğitimin örgün eğitimi destekleme aracı olarak kullanılması gerektiğini ve aynı zamanda eğitimde fırsat eşitliğini sağladığını ifade etmişlerdir.

Web tabanlı uzaktan eğitim ile ilgili örnekleri incelediğimizde temel olarak iki farklı yaklaşım ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımlar akademik programlar ve sertifika programları olarak ifade edilebilir. Üniversite ve özel sektör bünyesinde verilen çok çeşitli sertifika programları bulunmaktadır. Sayıca üstün olan bu sertifika programlarını lisans, ön lisans ve yüksek lisans programları izlerken, doktora

programlarının sayısı diğerlerine göre bir hayli düşüktür (Al, umut. Madran, r. Orçun, 2004).Yükseköğretim düzeyindeki uzaktan öğretim programları şu dört grupta toplanmaktadır (Gürüz, 2001):

- Daha önce yükseköğrenim görme fırsatını bulamamış olanlara örneğin, ön lisans diploması olup da bunu lisans derecesine yükseltmek isteyenlere olanak sağlamak,
- Üniversite mezunu olup da çalışmakta olanlara, değişen teknolojinin gerektirdiği yeni bilgileri vermek veya mesleki geliştirme programları uygulamak,
- Bir kuruluşun elemanlarını iş başında eğitmek,
- Yükseköğretim çağındaki nüfusun eğitimi için konvansiyonel örgün eğitime alternatif yaratmak.

Araştırma verilerine göre, katılımcıların uzaktan eğitimin kullanım alanlarıyla ilgili tavsiyeleri de alınmıştır. Katılımcıların çoğu uzaktan eğitimin genel kültür-genel yetenek derslerinin anlatımında, yetişkin öğrenciler için dil eğitiminde, lisans, lisansüstü ve sertifika programlarında uzaktan eğitimin kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

İnternet teknolojilerinin yaygınlaşması ve gelişmesi sonucunda derslerin web üzerinden etkin olarak verilebileceği görülmüştür. Bu uygulamada, öğrenci elektronik sınavları, elektronik ödevleri tamamlayabilmekte, on-line olarak sonuçlarını hemen alabilmektedir (Uşun, 2006). Çalışmamızda uzaktan eğitim sistemi ile sınavların yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak katılımcıların büyük bir çoğunluğunda uzaktan eğitim yardımıyla yapılan sınavlar da kopya çekileceği kanaati oluşmuştur. Buna benzer olarak katılımcılar sınavlarda kendi yerine başka kişinin sınava girmesi görüşünü de belirtmişlerdir.

Belirtilen problemler için katılımcıların çözümü ise uzaktan eğitim sistemi ile performans değerlendirmesi yapılabileceği aynı zamanda sınavları yüz yüze yapma ve görüntülü sınav yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen verilere göre öğretim elemanlarının uzaktan eğitimle eğitim alınabileceği ile ilgili ön bilgilerinin olduğunu, fakat bu sistemle alakalı bir bilgilendirme eğitimi (seminer,konferans vb.) almadıkları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, sistemi kullanmadan önce herhangi bir deneyimleri olmamaktadır. Bir çoğu eğitim esnasında sistemin kullanımını öğrenmekte ve bir deneyime sahip olmaktadır.

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimle karşılaşmaları genel itibariyle yüksek lisansta ders alma aşamasında olmaktadır. Dersin yüz yüze değil de uzaktan eğitimle verilmesi, öğretim elemanlarının bu sistemle tanışmasına sebep olmaktadır. Bazı öğretim elemanlarının dil ve sertifika eğitimine katılmaları sebebiyle, ön hazırlık olması açısından internet üzerinden hazır video izleyerek sistem hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Birçok akademisyen, internet üzerinden dil sınavlarına uzaktan eğitimle ders alarak hazırlanmaktadır. Aynı zamanda uzaktan eğitim yoluyla çeşitli kurslara ve seminerlere katılarak sertifika almaktadırlar. Bu gibi durumlarda birbirlerine tavsiyede bulunup, birbirlerini teşvik ettiklerinde diğer öğretim elemanlarının da bu sistemle tanışmasına aracı olmaktadır.

Akademisyenler, uzaktan eğitimin zamandan ve mekandan bağımsız olması sebebiyle tercih etmektedirler. Çünkü iş yoğunlukları sebebiyle yüz yüze eğitimdeki gibi belirtilen saatte ve mekanda hazır bulunamamaktadırlar. Çalıştıkları ortamda rahatlıkla uzaktan eğitimle ders alabilmektedirler. Bazen de dersleri çalışma saatleri dışına da taşıma imkanı olduğu için, işlerini de rahatlıkla yapabilmektedirler. Bir kısım akademisyen, sistemin zaman ve mekandan bağımsız olmasından dolayı uzaktan eğitimin ekonomikliğini ortaya çıkardığını söylemektedir. Yüz yüze eğitim de farklı yerlerde bulunan insanların bir araya gelmesinde yol, ihtiyaç ve yemek masrafı gibi giderlerin olmaması sistemin ekonomiklik yönünden avantaj sağladığı için tercih edildiğini göstermektedir. Bazı akademisyenlere göre uzaktan eğitimin bir tercih değil de o dersi veren hocanın dersi uzaktan eğitimle vermesi sebebiyle zorunluluktan dolayı bu sistemi kullandıklarını öne sürmektedir.

Uzaktan eğitimin internet üzerinden ve eğitim teknolojileri aracılığıyla sağlanması beraberinde bazı problemleri getirmektedir. En önemlisi internet kopmaları ve hız problemi. Eğitim esnasında internet kopmaları, iletişimin yavaşlaması, ses ve görüntü gitmesi problemleri ortaya çıkmaktadır. Akademisyenler bu problemlere çözüm olarak dersi veren hocalardan destek aldıklarını, kendi imkanlarıyla çözmeye çalıştıklarını ve sistemi meşgul etmeyerek bu problemi aştıklarını belirtmişlerdir. Fakat bütün bu çözümler geçici bir çözüm olmakta ve genel bir alt yapı sorunu olduğu için problemler tekrar ortaya çıkmaktadır.

Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimden en önemli farkı kişilerin aynı ortamda bulunmamasıdır. Bu da öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen etkileşiminin zayıf olmasına sebep olmaktadır. Etkileşimin zayıf olması da motivasyonu etkilemektedir.

Uzaktan eğitimin kapsadığı alanlara baktığımızda daha çok lisansüstü eğitiminde, sertifika programlarında, dil eğitiminde ve ÖSYM'nin sınav yaptığı tüm kademelerin, sorumlu olduğu derslerde kullanılmaktadır. Özellikle tezsiz yüksek lisans da yaygın olarak kullanılmaktadır. Birçok akademisyen akademik kariyer yapmak için kilometrelerce uzaklıktaki farklı illere gitmekte, zamanının bir kısmını yolda geçirmektedir. Birçoğu da iş yoğunluğundan dolayı akademik kariyer yapamamaktadır.

Uzaktan eğitimin en büyük probleminin ölçme ve değerlendirme aşaması olduğu araştırmamızda ortaya çıkmıştır. İnternet üzerinden yapılan sınavlarda öğrenciler kopya çekebilme ya da kendi yerine başkasını sınava sokabilmektedir. Bu problemi aşmak için özellikle açık öğretim gibi yaygın eğitim kurumları sınavları yüz yüze yapmaktadır.

Uzaktan eğitim, bir çok üniversitenin yaygın olarak kullanmış olduğu bir araç haline gelmiştir. Uzaktan eğitim ile ilgili bilgilendirme eğitiminin yaygınlaştırılması gerekir. Bu sistemi eğitim esnasında tecrübe ederek deneyim kazanmaları yerine, öncesinde uygulama imkanı sunacak ortamların geliştirilmesi gerekir.

Son zamanlarda internet alt yapıları geliştirilmekte ve daha hızlı bağlantılara ulaşılmaktadır. Uzaktan eğitimi kullanan üniversitelerde altyapılarını geliştirip daha sağlıklı ve daha hızlı internete sahip olmaları gerekmektedir.

Uzaktan eğitimde eğitim bir çok farklı yollarla yapılmaktadır. Bu yollardan etkileşimin daha yoğun olduğu yapı tercih edilmelidir. Ders alan öğrenciler, ders dışında da sorularını sorabilecekleri ve geri dönüt alabilecekleri bir ortamın oluşturulması gerekir.

Teknolojinin geliştiği ve iletişim araçlarının yaygın bir şekilde kullanıldığı günümüzde, tezli yüksek lisansın ve doktora eğitiminin uzaktan eğitimle yapılmasının yaygınlaştırılması gerekir.

Uzaktan eğitimle maalesef büyük çaplı sınavlar yapılamamaktadır. Sonuca yönelik değerlendirmede, uzaktan eğitimle güvenilir sınav yapılması için öğrencileri izleyebildiğimiz, bilgisayar ekranlarını görebildiğimiz ve öğrencileri kontrol edebildiğimiz bir yapının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekir. Küçük gruplarda sonuca yönelik değerlendirme yerine sürece yönelik bir değerlendirme esas alınıp, performans değerlendirmesi yapılması, ölçme değerlendirmede güvenliği açığını büyük çapta ortadan kaldıracaktır.

Geleneksel eğitimdeki sınıf ortamının eksikliğinin hissedildiği görülmüştür. Bundan dolayı geleneksel eğitimdeki sınıf ortamının sanal ortama uyarlanılarak daha iyi bir ortam oluşturulabilir. Uzaktan eğitim ile verilen derslerde düz anlatımın kullanıldığı, soru cevap tekniğinin etkili olarak kullanılmadığı ve öğrencinin aktif olarak derse katılmadığı belirlenmiştir. Düz anlatım yerine öğretimde e-kitap, z-kitap gibi materyal kullanılması sağlanarak öğretmenin anlatımının yanında öğrencilerin takip ederek önemli yerleri çizmeleri sağlanılarak öğrenci aktif hale getirilebilir.

Yapılan çalışmada uzaktan eğitim ile verilen dersler yüz yüze eğitim ile desteklenirse daha faydalı olabilir. Öğrenciler derslerin uzaktan eğitim ile yürütebilme noktasında sistemin iyi şekilde düzenlenip planlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu nedenle sistemin bir bütün olarak iyi bir biçimde planlanması, teknolojik altyapının sağlam ve sürdürülebilir olması ve mevcut sisteme iyi bir şekilde bütünleştirilmesi gerekmektedir.

Eğitimlerin eş zamanlı ve eş zamansız olarak yapıldığı görülmüştür. Eş zamansız olması çok fazla rahatlık verdiği için bu kontrol altına alınarak sadece eş zamanlı olarak eğitim yapılmalı ve sisteme giriş zorunlu hale getirilmelidir. Yapılan çalışmanın sonucunda eğitim alanlara oryantasyon yapılmadığı

görülmüştür. Dönem başında sistem hakkında tanıtım yapılarak eğitim alanların sistemi daha etkili ve verimli kullanması sağlanabilir.

Bu çalışma Ordu, Giresun ve Trabzon ilinden seçilen sınırlı sayıda akademisyen ile yürütülmüştür. Daha geniş bir örneklem üzerinde yürütülecek benzer çalışmaların ortaya daha zengin veriler koyacağı düşünülmektedir. Yine bu çalışmalarda farklı veri toplama araçlarının kullanılması elde edilecek verilerin birbirlerini desteklemelerine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Al, Umud. Madran, r. Orçun. “*web tabanlı uzaktan eğitim sistemleri: sahip olması gereken özellikler ve standartlar*” bilgi dünyası 2004, 5(2): 259-271
- Alkan, C. (1987). *Açıköğretim “Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Altıparmak, M. , Kurt, D.İ. , Kapıdere , M. , (2011), *Akademik Bilişim’11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2 - 4 Şubat 2011 İnönü Üniversitesi, Malatya s.319-327*
- Aslantürk, O. (2002). *Bir Web tabanlı uzaktan eğitim sisteminin tasarlanması ve gerçekleştirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek mühendislik tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bay, F.Ö. ,Kubat, B. , Özarlan, M. ,(2007), *Akademik Bilişim’07 - IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 31 Ocak - 2 Şubat 2007 Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, s.159-166*
- Can, Ertuğ. “*Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Eğitimlerini Değerlendirmeleri*” XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya
- Çetin, O. (2010). *Fen ve Teknoloji Dersinde “Çoklu Ortam Tasarım Modeli”ne Göre Hazırlanmış Web Tabanlı Öğretim İçeriğinin Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi ile İçeriğe Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Darcan, O. , Egelı, B. , ve Özturan, M. , (2000),Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 18 : s.108 – 113.
- Doğanay, A. , ve Güzel-Yüce, S. , (2010), *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt 16, Sayı 2, s.185-214.
- Gülınar, B. (2008). *Bilgisayar ve İnternet Destekli Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarım, Geliştirme ve Değerlendirme Aşamaları (SUZEP Örneği)*.Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 19, 259-273
- Gürüz, Kemal. “*Dünya’da ve Türkiye’deYükseköğretim, Tarihçe ve Bugünkü Sevk ve İdare Sistemleri*” ÖSYM Yayınları, 2001-4, Ankara.
- Halıs, İsa. “*Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*”.Konya: Mikro Basım-Yayım Dağıtım, Akın Ofset, 2001.
- İşman, A. (1998). *Uzaktan Eğitim*. Adapazarı: Değişim Yayınları, 1998.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karal, H. ,Berigel. , M. , Kokoç, M. , (2012), *Exploringuniversitystudents’ level of online learningacceptance*. Eğitim-Araştırmaları-EurasianJournal ofEducationalResearch, 49/A, 275-288.
- Kaya, S. ,(2011), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mart, s. 1-330

- Koca, M. , ve Usluel K.Y. , (2007), Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 6 (11), s. 3-18
- Kuş, E. (2009). Nicel – Nitel Araştırma Teknikleri. Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel Mi? (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lee, j., "Faculty and administrator perception of instructional support for distance education", international journal of instructional media, 29(1): 27-45, (2002)
- Newby, T. J., Stepich, D. A., Lehman, J.D. ve Russell, J. D. (2006). *Educational Technology for Teaching and Learning*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Patton, M. Q. (1987). How to use qualitative methods in evaluation. Newbury Park, CA: Sage.
- Shachar, M. ve Neumann, Y. (2003). Differences Between Traditional and Distance Education Academic Performances: A Meta-Analytic Approach. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 4 (2).
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M. ve Zvacek, S. (2009). *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc.
- Subaşı G. (2000). *Etkili Öğrenme: Öğrenme Stratejileri*. Milli Eğitim Dergisi, 146 <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/146/subasi.htm>
- Turan, H. A., ve Çolakoğlu, E. B., (2004), Doğu Üniversitesi Dergisi, 9(1), s. 107
- Turan, H. A. , ve Çolakoğlu, E. B. ,(2008), Doğu Üniversitesi Dergisi, 9(1) s. 106-121.
- Usluel-Kocak, Y. , Aşkar, P. ,(2006), Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Okullarda Yayılımı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, s.1-13
- Usluel, K. Y. , Avcı, Ü. , Kurtoğlu, M. , ve Uslu, N. , (2013), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 33, s. 53-71.
- Uşun, Salih. "Uzaktan Eğitim" Nobel Yayın Dağıtım, 2006, syf.18-95-243, Ankara.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (1984). *Case study research: Design and methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- , CA: Sage.